

- инвестиционных проектов и их отбору для финансирования. – М.: Экономика, 2000. – 80 с.
9. Козаченко А.В. Критерии принятия инвестиционных решений / А.В. Козаченко, Г.И. Янчук // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2003. – № 4. – С. 18-25.
 10. Божко Т. Критерии финансовой оценки инвестиционных проектов / Т. Божко // Бизнес-информ. – 1998. – № 20. – С. 44-47.
 11. Аверьянов С.Н. Системное познание мира: Методологические проблемы: монография / С.Н. Аверьянов. – М.: Политиздат, 1985. – 263 с.
 12. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 576 с.
 13. Яковлев А.И. Проектный анализ инвестиций и инноваций / А.И. Яковлев. – Х.: Бизнес-Информ, 1999. – 116 с.
 14. Фасхиев Х.А. Оценка экономической эффективности инвестиций в новую технику / Х.А. Фасхиев, С.В. Зубкова // Машиностроитель. – 1999. – № 6. – С. 2-8.
 15. Стефанов Н. Мультипликативный подход и эффективность / Н. Стефанов. – М.: Политиздат, 1980. – 208 с.
 16. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. Кейнс. – М.: Прогресс, 1978. – 494 с.
 17. Турило Л.М. Экономическое развитие и классификация его видов в предпринимательстве / Л.М. Турило, А.А. Турило // Наукові праці Донецького державного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 37. – Донецьк: ДонНТУ, 2001. – С. 136-139.
 18. Дадашев Б.А. Оцінка інвестиційних рішень в АПК України / Б.А. Дадашев, С.А. Кравченко // Фінанси України. – 2000. – № 9. – С. 73-79.
 19. Чумаченко Н.Г. Техническое перевооружение и реконструкция производства / Н.Г. Чумаченко. – К.: Наукова думка, 1991. – 249 с.
 20. Hiltlen O. Optimal Firm Behavior in the Context of Technological Progress and a Business Cycle. – Berlin at al.: Springer – Verlag, 1991. – 229 s.
 21. Дмитрієва Н.А. Визначення економічної ефективності на макро- та мікрорівні / Н.А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2000. – № 9. – С. 68-72.
 22. Дерев'янюк О.Г. Фінансові аспекти обґрунтування стратегічного вибору / О.Г. Дерев'янюк // Фінанси України. – 1999. – № 6. – С. 88-95.
 23. Егорова И.Г. Экономическая оценка и ранжирование вариантов инвестиций на горно-обогатительных комбинатах / И.Г. Егорова // Придніпровський науковий вісник. Сер. Економіка. – 1998. – № 41(108). – С. 19-30.
 24. Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов и их отбору для финансирования. – М.: Экономика, 2000. – 80 с.
 25. Папп В. Оптимізація розподілу інвестиційних ресурсів та вибір ефективних інвестиційних проектів / В. Папп // Регіональна економіка. – 2002. – № 2. – С. 246-255.
 26. Пантелеев В.П. Фінансовий облік інвестиційної діяльності: [монографія]; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х.: ХНУ, 2010. – 157 с.

УДК 330.341.1

Рукас-Пасичнюк В.Г.
*молодший науковий співробітник відділу інновацій та трансферу технологій
Інституту надтвердих матеріалів імені М.В. Бакуля
Національної академії наук України*

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті представлені результати дослідження існуючих понять «трансферу технологій» та їх основних ознак, виявлено різницю в тлумаченні. Розглянуті основні підходи до класифікації трансферу технологій. Запропоновано вдосконалене поняття «трансфер технологій» та вдосконалена класифікація ознак трансферу технологій.

Ключові слова: трансфер технологій, інноваційні розробки, класифікація трансферу технологій.

Рукас-Пасичнюк В.Г. ПОНЯТИЯ И КЛАССИФИКАЦИЯ ТРАНСФЕРА ТЕХНОЛОГИЙ

В статье представлены результаты исследования существующих понятий «трансфера технологий» и их основных признаков, выявлена разница в толкованиях. Рассмотрены основные подходы к классификации трансфера технологий. Предложено усовершенствованное понятие «трансфер технологий» и усовершенствована классификация признаков трансфера технологий.

Ключевые слова: трансфер технологий, инновационные разработки, классификация трансфера технологий.

Rukas-Pasichnyuk V.G. CONCEPTS AND CLASSIFICATION OF TECHNOLOGY TRANSFER

The article presents the results of research approaches and disclosure of existing concepts of "technology transfer" and their the main signs, identified a difference in interpretation. Examined the main approaches to the classification of technology transfer. Offered improved of the concept of "technology transfer" and improved classification of technology transfer.

Keywords: technology transfer, innovation, technology transfer classification.

Постановка проблеми. В умовах невизначеності динамічного конкурентного середовища інновації стають необхідною умовою зміцнення та розвитку конкурентних переваг підприємств.

Трансфер технологій є основною формою впровадження інновацій та виступає рушійною силою науково-технічного і соціально-економічного розвитку України. Але тлумачення поняття «трансфер технологій» з боку державних нормативних документів і наукової літератури значно відрізняються. Слід зазначити, що в науковій літературі також немає єдиного підходу до визначення поняття «трансфер технологій», існуючі підходи характеризуються зна-

чними розбіжностями щодо визначення сутності та основних ознак.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти сутності трансферу технологій висвітлені в Законі України «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій», офіційних документах та рекомендаціях міжнародних організацій у галузі трансферу технологій та працях вітчизняних та міжнародних науковців, таких як: В.П. Соловйов, Г.І. Кореняко, В.М. Голловатюк [1], С.В. Теребова [2], О.Ф. Андросова, А.В. Череп [3], О.Ю. Лінькова, О.Л. Семенюк [4], О.Ф. Малащенко, В.В. Камінська [5], В.В. Тітов

[6], Д. Гібсон [7], К. Ямес [8], Е. Менсфілд [9], В. Саудер [10].

Постановка завдання. Здійснити аналіз підходів різних авторів до розкриття поняття «трансфер технологій» та їх основних класифікаційних ознак. Виявити різницю в тлумаченні даного поняття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно ст. 1 п. 13 Закону України «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій», трансфер технологій – передача технології, що оформляється укладенням договору, яким установлюються та регулюються права та обов'язки між фізичними та/або юридичними особами щодо технології [11]. Підходи до визначення поняття «трансфер технологій» з боку науковців представлені в таблиці 1.

Проведений аналіз визначення поняття трансферу технологій показав, що розглянуті тлумачення поняття з боку державних нормативних документів і наукової літератури значно відрізняються. Якщо держава під трансфером технологій розуміє тільки юридичні аспекти, то більшість науковців все ж визначає трансфер технологій як процес передачі знань для його практичного застосування, з визначенням його мети та ролі.

У той самий час не всі науковці одноголосні у визначенні поняття трансферу технологій. Аналіз показав, що деякі автори взагалі не зазначають хто є учасником трансферу технологій, деякі не зазначають мети та завдання цього процесу, деякі не беруть до уваги правових аспектів сторін.

Деякі автори, такі як О.Ф. Андросова, А.В. Череп [3], Н. Чухрай та Р. Патора [20] визначають трансфер технологій як складний вид комунікації; процес взаємодії та взаємного обміну інформації між людьми протягом тривалого періоду часу. Д. Гібсон [7] визначає трансфер як рух технологій із використанням будь-яких інформаційних каналів від одного індивідуального або колективного носія до іншого.

Такі автори як В.П. Соловйов [1] та П.Г. Іжевський [23], підтримуючі тлумачення, описане в законі України «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій», особливу увагу при визначенні поняття трансферу технологій приділяють договірним відносинам між фізичними та/або юридичними особами.

С.Д. Ільєнкова [22] тлумачить трансфер технологій як передачу технологій у промисловість, створе-

Таблиця 1

Визначення поняття «трансфер технологій»

№	Автор, джерело	Визначення	Визначена мета та завдання	Визначені учасники трансферу	Правові відносини
1	Закон України «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій» [11].	Передача технології, що оформляється шляхом укладення між фізичними та/або юридичними особами дво- або багатостороннього договору, яким установлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових.	-	+	+
2	Міжнародна організація в галузі трансферу технологій Конференція ООН з торгівлі й розвитку (UNCTAD) [12].	Передача систематизованих знань для випуску відповідної продукції, застосування відповідного процесу чи надання відповідних послуг.	+	-	-
3	Офіц. рекомендації Організації з економічного співробітництва та розвитку (OECD) [13].	Передача науково-технічних знань і досвіду для надання науково-технічних послуг, застосування технологічних процесів та випуску продукції	+	-	-
4	Ради з наукових та промислових досліджень (CSIR) [14].	Процес, при якому інтелектуальна власність перетворюється на фізичний продукт чи процес, який генерує комерційну вигоду або може бути використаний на благо суспільства	+	-	-
5	Д. Гібсон [7].	Рух технологій із використанням будь-яких інформаційних каналів від одного індивідуального або колективного носія до іншого	-	+	-
6	Л.І. Федуллова [15].	Передача систематичного знання про виробництво продукції, про застосування процесу чи надання послуг.	+	-	-
7	О.Б. Бутнік, О.П. Сіверський, С.Ф. Орлюк, В.І. Ревуцький, Л.Ю. Нежиборець, І.Ф. Федченко [16].	Поєднує в собі наукові дослідження технології, її масштабування та оптимізацію, маркетинг, організацію збутової мережі тощо.	-	-	-
8	В.П. Соловйов, Г.І. Кореняко, В.М. Головатюк [1].	Динаміка наукового та інноваційного розвитку задається шляхом організації процесів передачі знань і технологій; широкий спектр як міждержавних так і внутрішніх економічних відносин ринкового характеру. - передача технологій, яка оформлюється угодою між двома або декількома фізичними або юридичними особами.	+	+	+
9	С.В. Терєбова [2].	Процес поширення науково-технічних знань; практичне використання наукових знань, одержаних на іншому підприємстві чи організації; перехід від фундаментальних знань до технічних засобів; пристосування наявної техніки до нового використання.	+	+	-

10	Д.І. Погрібний [17].	Процес, за допомогою якого вся сукупність «систематизованих знань» (наукові та науково-прикладні результати, об'єкти права інтелектуальної власності (винаходи, корисні моделі, твори наукового, технічного характеру, комп'ютерні програми, комерційні таємниці) незалежно від того, у якій об'єктивній формі вони виражені, використовуються для забезпечення приватних і суспільних потреб.	+	+	-
11	Б.М. Падучак [18].	Широке коло заходів та дій, які сприяють переміщенню результатів наукових досліджень від наукових установ до промисловості для їх комерційного освоєння та використання, наслідком яких є нові продукти (послуги), що приносять користь суспільству.	+	+	-
12	О.М. Ляшенко [19].	Обов'язкова передача технології реципієнтові, котрий і здійснює її промислове освоєння, але це не обов'язково пов'язано з отриманням прибутку сторонами	+	+	-
13	В.В. Тітов [6].	Передбачає не лише передачу інформації про інновацію, але і її освоєння за умов активної участі автора винаходу, реалізатора інформації та кінцевого споживача продукції, яка виготовляється за допомогою нової технології трансфер технологій передбачає не тільки передачу знань, а й перетворення їх в інноваційну технологію за активної участі як джерела цієї технології/винаходу, реципієнта/користувача, так і кінцевого споживача продукту, виробленого за допомогою згаданої інновації.	+	+	-
14	О.Ф. Андросова, А.В. Череп[3].	Процес взаємодії та взаємного обміну інформації між людьми протягом тривалого періоду часу»	-	+	-
15	Н. Чухрай, Р. Патора [20].	Особливо складний вид комунікації, який передбачає застосування знань, цільове їх використання, і вимагає злагоджених дій двох або більше індивідумів або функціональних підрозділів, розділених структурними, культурними і організаційними бар'єрами». трансфер технологій доцільно розглядати як процес взаємодії і взаємного обміну інформацією між людьми протягом тривалого періоду часу з врахуванням людського фактору	+	+	-
16	О.М. Хотяшева [21].	Важливий чинник саморегулювання інноваційної діяльності; процес переносу технології від розробника до користувача	+	+	-
17	С.Д. Ільєнкова [22].	Передача акціонерним промисловим підприємствам і підприємцям нових технологічних розробок, створених у держсекторі або при фінансовій підтримці держави»	-	+	-
18	П.Г. Іжевський [23].	Бачення сутності, яке полягає у визначенні його як комерційного договірної процесу з передачі на певних умовах фактору виробництва – технології, що за своєю суттю є нематеріальним активом; передача здійснюється як в матеріальній, так і нематеріальній формі та має за мету підвищення конкурентоспроможності покупця та задоволення комерційної вигоди продавця під час та після закінчення терміну дії угоди.	+	+	+
19	А. Шапошніков [24].	Послідовність дій, у ході яких знання, досвід, промислова власність, отримана в результаті фундаментальних і прикладних досліджень університетів та науково-дослідних інститутах вільно розповсюджується, передається за допомогою надання науково-технічних послуг або купується підприємствами для впровадження в якості продукту або процесу»	+	+	+
20	К. Ямес [8].	Процес обміну навичок, знань, технологій, методів і зразків виробництва, а також об'єктів між урядами та іншими установами для забезпечення науково-технічного прогресу та більшої доступності для ширшого кола користувачів, що сприятиме подальшому розвитку і поширенню технологій в нові продукти, процеси, прилади (чи набори) в сервісі.	+	+	-
21	В. Денисюк [25].	Процес, при якому нова ідея розробка чи технологія перетворюється в комерційний продукт, забезпечений платоспроможним попитом	+	-	-
22	Л.О. Шкварчук, О.І. Гарасим [26].	Процес інформування, поширення, передачі та впровадження результатів людського інтелекту та науково-технічних розробок від його розробника до кінцевого споживача з метою забезпечення технологічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоздатності підприємства, економічного ефекту від впровадження цих розробок, при виконанні умов платності (комерційний трансфер).	+	+	+

них у держсекторі або при фінансовій підтримці держави.

Проведений аналіз дав змогу визначити переваги та недоліки, а також розбіжності існуючих підходів визначення поняття трансфер технологій та запропонувати вдосконалене тлумачення даного поняття, яке включає всі важливі елементи в наступному вигляді:

«Трансфер технологій – процес передачі інтелектуальної власності, у вигляді інноваційних науково-технічних знань, від розробника до реципієнта технології для її практичного застосування/освоєння з метою технологічного та інноваційного розвитку шляхом укладання угоди між ними».

У таблиці 2 представлено підходи різних науковців до класифікації видів та форм трансферу технологій.

Як видно із аналізу таблиці, більшість підходів класифікації трансферу технологій різних науковців схожі в акцентуванні та приділенні великої уваги такій класифікаційній ознаці як напрям розповсюдження технології та учасники процесу трансферу [4; 1; 27; 5; 9; 10].

Пропонується доповнити підхід О.Ю. Лінькової і О.Л. Семенюк та О.Ф. Малашенкової і В.В. Камінської, взявши за основу модель «Triple Helix» розвитку інновацій та побудовану на її основі загальну модель трансферу технологій Ю.О. Нікітіна, В.Г. Рукас-Пасічнюк [28], та розширити класифікацією за ознакою напрям руху та відкритістю технології: прямий трансфер закритих технологій/інновацій, зворотній трансфер закритих технологій/інновацій та спільний трансфер створених відкритих технологій/інновацій.

Таблиця 2

Підходи класифікації трансферу технологій

№	Класифікаційна ознака	Вид трансферу технологій	Автор
1	За масштабом охопленням	- міжнародний; - внутрішній.	О.Ю. Лінькова, О.Л. Семенюк [4].
	За напрямом руху технологій	- прямий; - зворотній.	
	За рівнем кооперації	- передавання технології новоствореним фірмам; - від дослідницьких організацій до діючих підприємств; - передавання технології відомчим лабораторіям, університетам чи об'єднанням з метою подальших досліджень.	
	За тимчасовою ознакою	- повний трансфер (передача технології від розробника до моменту становлення продукту на виробничу лінію на підприємстві); - частково-зворотний трансфер (технологія від винахідника надходить у науково-дослідний відділ підприємства, включається процес зворотного зв'язку й повернення технології на доробку із зауваженнями й побажаннями конкретного підприємства); - частково – доповнюючий (побічні ефекти від використання технології можуть підштовхнути вчених до розробки нової технології, яка може бути самостійною або доповнювати існуючу).	
2	За сферою розповсюдження	- міждержавний; - міжрегіональний; - регіональний; - міжгалузевий; - внутрішньогалузевий; - міжфірмовий; - внутрішньо фірмовий.	В.П. Соловйов [1].
	За типом передачі технології -	- комерційний; - некомерційний; - вертикальний (між головною і дочірньою фірмами); - горизонтальний (між незалежними фірмами).	
	За змістом переданих технологічних досягнень	- технічна передача в матеріальній формі; - інформаційна у вигляді інтелектуального продукту (патенти, ліцензії, ноу-хау).	
6	За формою передачі	- вертикальний (від фундаментальних досліджень до прикладних для розвитку та виробництва) - горизонтальний. (рух і використання технології в одному місці в одній організації).	Е. Mansfield [9].
7	За формою передачі	- внутрішній - зовнішній	W Souder [10].
3	За способом поширення технології	- внутрішній (між різними підрозділами однієї організації); - квазівнутрішній (усередині альянсів, союзів і об'єднань самостійних юридичних осіб); - зовнішній (задіяні незалежні розроблювачі й споживачі технологій, між різними компаніями).	Ю.Б. Іщенко [27].
	За напрямом відправлення технологій	- вертикальна передача (від розробки до виробництва); - горизонтальна передача (з однієї галузі науки в іншу).	
	За кількістю учасників і ступенем їх участі	- активна передача (через посередника); - пасивна передача (виробник технології самостійно шукає покупця).	
	За підготовкою виробництва	- імітаційна передача (без зміни виробництва); - адаптивна передача (виробництво пристосовується до нової технології); - інновативна передача (повна зміна виробництва).	

4	За носієм технології	- на основі торгівлі високотехнологічними товарами; - на основі руху людського капіталу (консультації, зміна місця роботи); - переміщенням факторів виробництва (продаж патентів і ліцензій, кооперація в галузі НДДКР).	О.Ф. Малашенкова, В.В. Камінська [5].
	За основними джерелами припливу знань	- відкриті джерела; - комерційні джерела знань і технологій; - інноваційне співробітництво.	
	За організаційними взаємовідносинами учасників	- внутрішньоорганізаційний; - міжорганізаційний (між економічно і юридично незалежними між собою організаціями).	
	За фазами життєвого циклу технології, на яких відбувається трансфер	- вертикальний трансфер (між організаціями різного рівня : «постачальниками знань» (університети, дослідницькі інститути) і між «замовниками знань» (підприємства, уряду); - горизонтальний трансфер (між організаціями одного рівня або всередині однієї організації без зміни життєвого циклу технології).	
	За ініціатором трансферу	- ініційований наукою, коли необхідно знайти комерційне застосування технологічних знань; - ринком, коли виявляється потреба в новій технології і з'являється необхідність в її розробці.	
	За добровільністю передачі знання	- добровільний (організація, що володіє знаннями, дає доступ до них іншій організації на певних умовах; ліцензування, франчайзинг, освіта фіалів або нових фірм і т.п.); - недобровільний (передача знання від однієї організації іншій за відсутності зацікавленості або дозволу стороннього володаря знання; на підставі законодавчих актів, промислове шпигунство, фальсифікація, піратством).	
5	За організаційною формою трансферу	- придбання обладнання - інжиніринг - кооперування - ліцензування - франчайзинг - лізинг - спільне підприємство - поглинання, злиття	П.Г. Іжевський [23].
6	За напрямком руху та відкритістю технології/інновації	- прямиий трансфер закритих технологій/інновацій - зворотній трансфер закритих технологій/інновацій - взаємний трансфер та створення відкритих технологій/інновацій.	Ю.О Нікітін, В.Г. Рукас-Пасічнюк [28].

Особливістю запропонованого підходу класифікації трансферу інноваційних розробок є те, що при сприятливому впливі внутрішніх і зовнішніх факторів, процес трансферу технологій може бути розпочато з боку:

- розробника технології/інноваційної розробки, який пропонує до передачі розроблену ним технологію – прямиий (класичний) трансфер закритих технологій/інновацій;

- підприємства, яке потребує впровадження інноваційних розробок та шукає технологію для трансферу – зворотній трансфер закритих технологій/інновацій;

- підприємства, що потребує впровадження інноваційної розробки, розробника технології/інноваційного рішення для підприємства, за підтримки держави та інституційних структур галузевого, національного, міжнародного рівня – спільний трансфер створених відкритих технологій/інновацій.

Висновки з проведеного дослідження. Трансфер технологій є основною формою впровадження інновацій та виступає рушійною силою науково-технічного і соціально-економічного розвитку України. Але тлумачення поняття «трансфер технологій» з боку державних нормативних документів і наукової літератури значно відрізняються, а в науковій літературі автори також не мають єдиного підходу до визначення даного поняття. Проведений аналіз дав змогу визначити переваги та недоліки, а також розбіжності існуючих підходів визначення поняття трансфер технологій, вдосконалити запропоновані підходи тлумачення даного поняття і запропонувати визначення трансферу технологій, яке включало б у себе всі важливі елементи.

Результати дослідження підходів класифікації ознак трансферу технологій різних науковців схожі в

акцентуванні та приділенні великої уваги такій класифікаційній ознаці як напрям розповсюдження технології та учасники процесу трансферу. Удосконалено та розширено класифікацію трансферу технологій за ознакою напрямку руху та відкритістю технології:

- прямиий трансфер закритих технологій/інновацій;
- зворотній трансфер закритих технологій/інновацій;
- спільний трансфер створених відкритих технологій/інновацій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Соловійов В.П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: монографія / В.П. Соловійов, Г.І. Кореняко, В.М. Головатюк – К.: Фенікс, 2008. – 224 с.
2. Теребова С.В. Трансфер технологій як елемент інноваційного розвитку економіки [Електронний ресурс] / С.В. Теребова // Проблеми розвитку території. – 2010. – № 4. – С. 31-36. – Режим доступу: <http://elibrary.ru/item.asp?id=15119827>.
3. Андросова О.Ф., Череп А.В. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності. Монографія. – К.: Кондор, 2007. – 356 с.
4. Лінькова О.Ю. Удосконалення класифікації трансферу технологій [Текст] / О.Ю. Лінькова, О.Л. Семенюк // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Тематичний випуск: «Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності». – Харків: НТУ «ХПІ». – 2011. – № 14. – С. 59-63. – (Серія «Економічні науки»).
5. Малашенкова О.Ф., Камінська В.В. Класифікація видів трансферу технологій в економічній науці. – С. 182-184. – http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/38939/1/malashenkova_kaminskaya_2012_BMW.pdf.
6. Титов В.В. Трансфер технологій: учеб. пособ. для заоч. курса «Технологический менеджмент» [Електронний ресурс] / В.В. Титов. – М., 2000. – Режим доступу : <http://www.anataz.narod.ru/science/transfer/annot.html>.

7. Гибсон Д. Трансфер технологий между субъектами рынка / Д. Гибсон // Трансфер технологии и эффективная реализация инноваций / сост. и общ. ред. Н.М. Фонштейн. – М.: АНХ, 1999. – С. 19-37.
8. James K.C., Wen-Hong, Stacy F.L., Leo Y.T. Evaluating Global Technology Transfer Research Performance. [Text] / K.C. James, Wen-Hong, F.L. Stacy, Y.T. Leo // Department of Business Administration, China // IEEE. – 2010. – P. 1-6.
9. Mansfield E., 1975. East-West technological transfer issues and problems, international technology transfer: Forms, resource requirements, and policies. American Economic Review, 65(2), pp. 372-376.
10. Souder W.E. 1987 Managing New Product Innovation, D.C. Heath, New York.
11. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р. № 134-V // Відом. Верхов. Ради України. – 2006. – № 45. – Ст. 434.
12. UNCTAD 1978. Handbook on the acquisition of technology by developing countries, New York: United Nations.
13. The Measurement of Scientific and Technological Activities Frascati Manual 2002 Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development OECD Publishing, Publication date: 11 Dec 2002 Pages: 256.
14. The Council for Scientific and Industrial Research [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.csir.co.za/index.html>.
15. Федулова Л.І. Економічна природа технологій та технологічного розвитку / Л.І. Федулова // Економічна теорія. – 2006. – № 6. – С. 3-16.
16. Бутнік-Сіверський С.Ф., Орлюк О.П. Економіко-правові проблеми в сфері інтелектуальної власності: монографія / [кол. авторів: О.Б. Бутнік-Сіверський, С.Ф. Ревуцький та ін.]; кер. авт. колективу, наук. ред. д. е. н., проф. О.Б. Бутнік-Сіверський. – К.: НДІ інтелектуальної власності АПРН України, 2006. – 372 с.
17. Погрібний Д.І. Господарсько-правове регулювання відносин у сфері трансферу технологій / Д.І. Погрібний // Право та інновації. – 2013. – № 4. – С. 27-41. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apir_2013_4_5.pdf.
18. Падучак Б.М. Поняття та основні форми трансферу технологій / Б.М. Падучак // Питання інтелектуальної власності: Зб. наук. праць. Випуск 10 / Ред.кол.: О.П. Орлюк та ін. – К.: НДІ ІВ НАП-рНУ, ТОВ «Лазуріт-Поліграф», 2012. – С. 114-123.
19. Ляшенко О. Методи та моделі комерціалізації трансферу технологій: автореф. дис... д-ра екон.наук: 08.0.11 / О.М.Ляшенко; Ін-т економіки та прогнозування НАН України. – К.: 2009. – 36 с.
20. Чухрай Н., Патора Р. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві: Підручник. – К.: КОНДОР, 2006. – 398 с.
21. Хотяшева О.М. Инновационный менеджмент: Учебное пособие. 2-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 384.
22. Ильенкова С.Д. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов / С.Д. Ильенкова, І.М. Гохберг, С.Ю. Ягудин и др.; Под ред. проф. С.Д. Ильенковой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 343 с.
23. Іжевський П.Г., Йохна М.А. Особливості та організаційні форми трансферу технологій в Україні в галузевому розрізі // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2006. – № 3. – С. 169-174.
24. Шапошников А.А. Трансфер технологий: определения и формы / А.А. Шапошников // Инновации. – 2005. – № 1(78). – С. 57-60.
25. Денисюк В.А. Стан та перспективи розвитку передачі (трансферу технологій) в Україні / В.А. Денисюк // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Львів, 2000. – № 16. – С. 370-377.
26. Шкварчук Л.О., Гарасим О.І. Теоретичні підходи щодо визначення сутності трансферу технологій та його інформаційно-аналітичного забезпечення. Економіка та управління національним господарством. Міжнародний науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки», 4'2013, с. 29-35.
27. Іщенко Ю.Б. Суть трансферу технологій – НДР і ДКР [Електронний ресурс], режим доступу: <http://market.avianua.com/?p=3315>.
28. Нікітін Ю.О., Рукас-Пасічник В.Г. Моделі трансферу інноваційних розробок на підприємствах водного транспорту України. Збірник Водний транспорт № 21, 2015.

УДК 336.13.02

Трусова Н.В.*докторант кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства**Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*

ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

У результаті дослідження обґрунтовано, що система забезпечення сільськогосподарських підприємств фінансовим потенціалом пов'язана, передусім, із становленням, формуванням та розвитком зовнішнього середовища. Стабільні фінансові відносини забезпечують імпульс у цьому процесі у зв'язку з тим, що фінансова система є найбільш істотним регулюючим елементом економічної інфраструктури в цілому. Доведено особливу роль фінансових взаємозв'язків, оскільки існування множинності форм власності, вільної конкуренції неможливе без концентрації, перерозподілу фінансових ресурсів, ефективного їх використання, належного забезпечення джерелами фінансування сільськогосподарських підприємств. Рекомендовано здійснювати оцінку динаміки змін зовнішнього середовища для підприємств і держави в цілому, через програми бюджетної фінансової підтримки вітчизняного товаровиробника, відповідної соціальної політики стимулювання попиту на продукцію національного виробника і стабілізації монетарної політики НБУ із формування курсу національної валюти, кредитних ставок, що в умовах спаду активності банківської системи може суттєво зменшити кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Ключеві слова: фінансові ресурси, фінансовий потенціал, фінансова діяльність, сільське господарство, підприємство, держава.

Трусова Н.В. ВНЕШНЯЯ СРЕДА ОБЕСПЕЧЕНИЯ СЕЛЬКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ФИНАНСОВЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ

В результате исследования обосновано, что система обеспечения сельскохозяйственных предприятий финансовым потенциалом связана, прежде всего, со становлением, формированием и развитием внешней среды. Стабильные финансовые отношения обеспечивают импульс в этом процессе в связи с тем, что финансовая система является наиболее существенным регулирующим элементом экономической инфраструктуры в целом. Доказано особенная роль финансовых взаимосвязей, так как существование множественности форм собственности, свободной конкуренции невозможно без концентрации, перераспределения финансовых ресурсов, эффективного их использования, надлежащего обеспечения источниками финансирования сельскохозяйственных предприятий. Рекомендовано осуществлять оценку динамики изменений внешней среды для пред-